

کانال خط مشی گذاری ایرانی

مدل های خط مشی گذاری و تحلیل خط مشی در بخش عمومی

بخش دوازدهم

به نام خدا

مدل های خط مشی گذاری و تحلیل خط مشی در بخش عمومی

بخش دوازدهم

۱۸- مدل خوشه های قدرت

۱۸- مدل خوشه‌های قدرت

اگدان^۱ اصطلاح پرده قدرت^۲ را برای تشریح افزایش بازیگرانی که نقش مهمی در زمینه‌های خط‌مشی ایفا می‌کنند، به کار برده است. وی با استفاده و الهام از ایده مثلث آهنین، مدل خوشه‌های قدرت^۳ را مطرح نمود تا بدان وسیله تأثیر و نقش گروه‌های متعددی را تشریح نماید که در مراحل مختلف خط‌مشی‌گذاری از شکل‌گیری گرفته تا ارزیابی و تجدیدنظر مؤثرند. خوشه‌های قدرت به عنوان گروه‌های مرتبط با هم به وجود می‌آیند. آنها که ممکن است مستقل عمل نمایند، با هم ائتلاف کنند، موضع مشترک اتخاذ نمایند و بر خط‌مشی عمومی که منافع آنان را در سطح ملی یا محلی تحت تأثیر قرار می‌دهد، اثرگذار باشند. معمولاً خوشه‌های قدرت دارای اجزاء زیر هستند:

➤ سازمان‌های اداری^۴

➤ کمیته‌های قانونی^۵

➤ گروه‌های با منافع ویژه^۶

➤ حرفه‌ای‌ها^۷

➤ عموم مورد توجه و علاقه‌مند^۸

➤ عموم پنهان^۹

^۱. Ogden

^۲. Web of power

^۳. Power clusters

^۴. Administrative agencies

^۵. Legislative committees

^۶. Special interest group

^۷. Professionals

^۸. Attractive public

^۹. Latent public

خوشه‌های قدرت که معمولاً در یک گروه یا زمینه خاص فعالیت می‌کنند و یا یک خط‌مشی با موضع خاص، آنها را در یک خوشه قرار داده است به یکی از پنج الگوی زیر رفتار می‌کنند، با هم ارتباط دارند و در نهایت بر روی خط‌مشی گذاری اثر می‌گذارند:

روابط افراد و نهادها: افراد و نهادها با هم روابط پیچیده، نزدیک و در هم تنیده‌ای دارند. افراد کلیدی ارتباط را به صورت مرتب و مکرر برقرار نگه می‌دارند.

ارتباط عوامل: عوامل خوشه، ارتباط فعال و گسترده با هم دارند. این ارتباط فعال و همه جانبه، عوامل کلیدی خوشه که در مقاطع مختلف به لحاظ زمانی یا مرحله‌ای در فرآیند خط‌مشی گذاری مؤثر هستند را مشخص می‌نمایند.

تعارض داخلی در بین منافع رقیب: اگر چه روابط درون خوشه‌ها عموماً دوستانه است، افراد مختلف ممکن است در قالب داخلی، دیدگاه‌های متضادی داشته باشند و به طور مرتب در تعارض با یکدیگر قرار گیرند. تصمیم‌گیری داخلی خوشه: بسیاری از تصمیمات خط‌مشی در داخل خوشه‌های مختلف گرفته می‌شود.

توسعه یافتگی ساختار داخلی قدرت: رهبران اصلی داخل خوشه شناسایی شده و مورد قبول و اطاعت واقع می‌شوند. در فعالیت‌های اصلی که گروه‌ها یا افراد احساس کنند منافعشان تحت تأثیر قرار می‌گیرد با این افراد مشورت می‌نمایند. رهبران گروه‌ها نیز در صورت تحدید منافع گروه یا خوشه، افراد را مورد مشورت قرار می‌دهند.

وزارتخانه‌های گروه‌های با

دولتی منافع خاص

عموم آشکار

دایره ارتباطات

شدید

حرفه‌ای‌ها

عموم پنهان

کمیته‌های قانونی

داوطلبان

مدل خوشه‌های قدرت در خط‌مشی گذاری عمومی

معمولاً یکی از گروه‌های موجود در خوشه، به وسیله نفوذ، یا قدرت خود مسأله‌ای را در دستور کار قرار می‌دهد. گاهی اوقات نیز ممکن است چند گروه هم‌زمان آن را طرح نموده و یا از طرح آن حمایت کنند. برای مثال، حرفه‌ای‌ها با اتکا به حرفه خود موضوعی را مطرح می‌نمایند یا گروه‌هایی با منافع ویژه مانند گروه حمایت از فرش داخلی مسأله ورود فرش با کیفیت پایین‌تر و ارزان‌تر که منجر به تضعیف تولید داخلی می‌شود را مطرح می‌نمایند. در این صورت مشتریان، تولیدکنندگان، نهادهای دولتی مسئول و کمیته‌های قانونی وارد عمل شده و با حمایت از طرح موضوع، دستور کار را تحت تأثیر قرار می‌دهند و مسأله را برای چاره‌اندیشی وارد فاز شکل‌گیری خط‌مشی می‌نمایند.

خوشه‌ها برای تصمیم خاص شکل می‌گیرند و پس از قانونی شدن خط‌مشی، ادامه روابط قدرت ضرورتی پیدا نمی‌کند. این گروه‌ها ممکن است در شرایط دیگر، در خوشه دیگری قرار گیرند و شکل جدیدی از روابط قدرت به وجود آید.

در این مدل، ضمن آنکه روابط گروه‌ها دوستانه است، خط‌مشی‌ها حاصل چانه‌زنی و پیگیری‌های رهبران و میزان نفوذ گروه‌ها در هر خوشه است و تعدیل نظرات گروه‌ها، می‌تواند آنها را به یک نقطه مشترک رسانده و به شکل‌گیری خط‌مشی سرعت بخشد. مدل خوشه‌های قدرت، تلاش می‌کند با افزودن گروه‌های بیشتر، نیازهای عمومی را منعکس نماید و افراد عضو گروه‌ها را نیز تشویق به مشارکت نماید. اما گاهی اوقات، گروه‌های قدرتمندتر از حیث حمایت‌های سیاسی یا منابع مالی، ممکن است تأثیر بیشتری بر خط‌مشی‌ها داشته باشند.